

alakulását 1995–2002 között Magyarországon. Ki gondolta volna, hogy 2002-ben 5877 ember tett középfokú, 1000 alapfokú és 210 felsőfokú eszperantó nyelvvizsgát? Aki kíváncsi erre, annak is melegen ajánlom Cseresnyési László könyvét.

Maruszkai Judit

A perifériáról a centrum - Világirodalmi áramlás a 20. század középső évtizedeitől című tanulmánykötet-sorozat bemutatása

A perifériáról a centrum – Világirodalmi áramlás a 20. század középső évtizedeitől című tanulmánykötet-sorozatnak eddig két kötete látott napvilágot 2003-ban és egy évre rá, 2004-ben. A kiadó a PTE után a második kötet esetében már a Pannónia Könyvekét megjelentető Pro Pannonia Kiadói Alapítvány. A sorozat részei egységes külsőt mutatnak: a borítón látható kép visszatérő elem, a fed- és hátlap az első kötet esetében fehér, a másodikon pedig barackszínű. A gyakori használatra is alkalmasá teszik a könyveket méretük és erős kötési technikájuk. A kötetek belső logikájának szerves alkotóelemét adja a szerzők által választott logók használata. A bevezetőkből minden résztvevő bemutatkozik és röviden elmondja az általa választott szimbólum jelentését, amelyek aztán támpontot nyújtanak az olvasónak a tanulmányok egymásra hivatkozásainak követésében.

A sorozat alapötlete V. Gilbert Edit nevéhez kötődik, aki a sorozatszerkesztői feladatok mellett mindkét kiadványban publikál. A 20. század második felének, tehát a szigorúan vett kortárs világirodalomnak a vizsgálata adja a központi gondolatot. A vállalkozás Kelet-Európában jön létre, Magyarországon, Európa perifériáján. Ebből a periférikus helyzetből kutatják a szerzők az egyes országok irodalmi centrumait, illetve az adott ország és kultúrkör kanonizált művein kívül eső irodalmi törekvéseket. Ebben a megvilágításban minden periféria és minden centrum, csak a szemszög más. A vizsgálódás Európából indul, az egyfelől meghatározó irodalmi centrumból, másfelől pedig a világ töredékét magába foglaló kontinensről, ami tekinthető a világ és az irodalom perifériájának. Jól érzékelhető, hogy nehéz meghatározni, mi is áll valójában a központban és mi foglal el marginális helyet. Pontosan ez a problematika vezette V. Gilbert Editet, amikor elindította irodalmi kísérletét. Leírható-e, körbejárható-e a világirodalom sokszínű palettája? Az eddig megjelent két kötet erre ad választ.

A szerzők és a bemutatott művek sokrétűsége önmagáért beszél. A kontinensek mindegyike megjelenik egy-egy tanulmányban a szerzők általi egyedi megvilágításba helyezve. A szerzők a világ különböző pontjain élnek, azonban egy dolog összeköti őket: a magyar nyelvhez és identitáshoz való kapcsolódásuk. Valamennyien akár magyar nyelven publikálnak, akár nem, kötődnek a magyarsághoz, legyenek határon túli magyar közösségekben élők vagy Magyarország által külföldre delegált nyelvi lektorok. Az eddigi kötetekben a magyar nyelv ismerete összekötő kapocs. A magyarság önismeretéhez járulnak hozzá a világirodalom tükrében megjelenő, világirodalmi tárgyú, és gyakran emellett, ezzel együtt magyar vonatkozású, magyar szemmel megírt tanulmányok. Rendkívül fontos, hogy a szerzők az általuk be-

mutatott irodalmi közegben élnek, azt mélységeiben ismerik minden pozitívumukkal és negatívumukkal együtt. Az alkotók sajátos periférikus helyzete az adott irodalmi közegben erősíti a szakmai kánonon kívül eső irodalmi művek megismertetését.

Az első kötetben a szerkesztő a tanulmányírókat arra kéri, hogy mutassák be az általuk választott irodalmi szegmenst néhány szerző és műveik alapján rájuk bízva a válogatás szempontjait. Szerkesztői előszavában határozottan bátorítja őket: rugaszkodjanak el az irodalom kánontól, amit a prezentálás teljességének nyomasztó súlya alól való felszabadítással ér el. A második kötetben a szerkesztő játékra hívja a szerzőket az első rész gondolati folyamai alapján. Induljon egy dialógus, egy játékos párbeszéd! Reflektáljanak egymásra írásaikban, erősítsék vagy akár cáfolják meg egymás álláspontját a saját maguk által választott tematika alapján. Ezeket a reflektálásokat megjelölendő a lapszéleken megjelenik a hivatkozott szerző logója. Így lehetőséget kap az olvasó, hogy horizontálisan és vertikálisan is kereshesse bizonyos alkotók és művek megjelenését a szövegegészben.

Érdekes gondolati ritmust ad az egyes szerzők egymás közti kommunikációja. Így több irányvonal figyelhető meg. Az érintett műfajokat tekintve a legnagyobb hangsúlyt az epika kapja. Ez vajon – vetődik fel a kérdés – tendenciát jelent a kortárs világirodalomban, vagy a periféria tendenciáját mutatja? Erősen kirajzolódik egy másik erővonal, mégpedig a női szerzők felé fordulásé. Újabb kérdéssel kerülünk szembe: tényleg ennyire marginális helyzetben vannak a női írók? Illetve, ha ennyire a centrumba kerültek a tanulmányokban, akkor lehet, hogy éppen most történik a kanonizációjuk, mégha a periférián is. Már ez a két példa is jól illusztrálja azt az izgalmas irodalmi törekvést, amelyre a kötet szerkesztője és valamennyi szerzője vállalkozik.

A kötet felsőoktatási segédanyagként jelent meg. Emellett és ezzel szemben nem rejtett az az alkotói intenció, hogy közérthetően, az irodalmi szakirodalomban kevésbé jártas olvasók is megismekedhessenek a kortárs világirodalmi vonulatokkal.

Összefoglalva: *A perifériáról a centrum – Világirodalmi áramlás a 20. század középső évtizedeitől* című sorozat kötetei a kortárs irodalmi törekvések közül nemcsak a periférián elhelyezkedő szerzőket és az ő műveiket helyezik a centrumba, hanem az olvasat szükségszerű részlegessége is jelenti e játékban a „perifériát”. Vállalva ennek minden felelősségét a szerzőtársak a kötet belső kontextusába helyezik választásaikat így adva a teljesség egy szeletét az általuk bemutatott irodalmi résznek.

Schmidt Ildikó